

Warszawa, 04.12.2017 r.

Pełnomocnik skarżącego

D W

Zam.

Trybunał Konstytucyjny

Al. J.C. Szucha 12a

00-918 Warszawa

Uczestnicy: 1.Sejm RP

2.Prokurator Generalny

Skarga konstytucyjna

Na podstawie art. 79 ust. 1 w zw. z art. 188 pkt 5 Konstytucji RP, w imieniu skarżącego, którego pełnomocnictwo załączam, składam skargę konstytucyjną i wnoszę o stwierdzenie, że:

- art. 42 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny Dz.U.1997.88.553 ze zm.- dalej KK, w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.54) w zakresie w jakim nakazuje sądowi powszechnemu orzeczenie obligatoryjnego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnie wobec sprawcy przestępstw wymienionych w tym przepisie, przez co uniemożliwia orzeczenie przedmiotowego środka karnego w łagodniejszym wymiarze w stosunku do sprawcy, który popełnił takie przestępstwo po raz pierwszy (zasada proporcjonalności), a tym samym ogranicza sąd powszechny w zakresie swobody orzekania w zakresie wymiaru kary i środków karnych (zasad podziału władzy), a także narusza prawo obywatela do swobody wykonywania i wyboru zawodu przez dożywotni zakaz jego wykonywania, przez co przepis ten jest niezgodny z art. 10 w zw. z art. 175 ust. 1 Konstytucji, art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 65 ust. 1 w zw. z art. 31 ust 3 Konstytucji RP.

Uzasadnienie

- I. Paromocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w R z sierpnia 2017 r. pod sygn. utrzymany został w mocy wyrok Sądu Rejonowego w P Wydział Karny z lutego 2017 r. w sprawie pod sygn. Na mocy tego wyroku skarżący D W za czyn opisany w art. § w zw. z art. § kk skazany został na karę pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 42 § 3 kk orzeczono wobec niego środek karny w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Prawomocny i ostateczny wyrok wraz z uzasadnieniem skarżący otrzymał w dniu 7 września 2017 r. Od wyroku tego wniesiona została kasacja do SN.

- II. Przedmiotem skargi konstytucyjnej jest art. 42 § 3 kk w zakresie w jakim nakazuje sądowi powszechnemu orzeczenie obligatoryjnego dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w stosunku do sprawcy czynu opisanego w dyspozycji przedmiotowego przepisu w sytuacji sprawcy, który po raz pierwszy dopuszcza się takiego czynu. Skarżący wskazuje, iż przepis art. 42 § 3 w obecnym brzmieniu narusza tym samym szereg przepisów Konstytucji RP. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, iż przepis ten narusza w konkretnej sprawie skarżącego przepisy natury ustrojowej, a to w postaci dyspozycji art. 10 ust. 1 w zw z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP.

Art. 10 Konstytucji określa podstawy ustrojowe państwa w zakresie rozdziału władz i ich równowagi. Jak wynika z doktryny oraz ukształtowanego orzecznictwa w tym zakresie, każda władza działa samodzielnie i w granicach jej wyznaczonych przez Konstytucję – podział funkcjonalny. W szerszym kontekście wynika to z zasad określonych w art. 2 Konstytucji – zasady demokratycznego państwa prawnego. Władza ustawodawcza stanowi prawo. Nie oznacza to jednak, iż przepisy prawa, w tym w szczególności w zakresie prawa karnego mogą być ustanawiane w sposób arbitralny. Takie ukształtowanie przepisów prawa prowadzi do sytuacji, w której praktycznie uniemożliwione jest wykonywanie konstytucyjnej roli władzy sądowniczej - sądenie. Sąd nie ma bowiem wyboru w dokonywaniu prawnej oceny czynu a w konsekwencji oceny danego przypadku pod kątem sądowego wyniaru kary i środków karnych oraz indywidualizacji odpowiedzialności karnej. Przykładem takiej regulacji jest właśnie art. 42 § 3 kk w zakresie określenia obligatoryjnego nakazu orzekania dożywotniego pozbawienia prawa prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych bez wskazania możliwości gradacji czasookresu tego środka karnego przez sąd powszechny. Sąd nie ma więc możliwości swobodnej oceny danego przypadku i w konsekwencji przeprowadzenia rzetelnej oceny konkretnego zdarzenia na zasadach Rozdziału VI Kodeksu karnego – zasady wymiaru kary i środków karnych. W szczególności w oparciu o art. 53 czy art. 55 kk. Jest to o tyle istotne, iż dyspozycja przepisu art. 42 ust. 4 kk wskazuje również na orzeczenie obligatoryjnego dożywotniego zakazu prowadzenia pojazdów w przypadku ponownego skazania osoby prowadzącej pojazd mechaniczny w warunkach określonych w § 3. Oznacza to, iż ustawodawca nie wprowadza faktycznego rozróżnienia przy wymierzaniu środka karnego dla obu wskazanych przypadków, które przecież nie są tożsame. Tym samym władza ustawodawcza przez przyjęcie zaskarżonej regulacji *de facto* ograniczyła możliwość wykonywania władzy sądowniczej, godząc w jej istotę. W myśl art. 175 Konstytucji RP m.in. sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości w Polsce. Nie ma tego przymiotu, co oczywiste władza ustawodawcza, właśnie w oparciu o art. 10 Konstytucji. Ustawodawca ma wprowadzić swobodę w tworzeniu przepisów prawa, w tym w zakresie polityki karnej. Nie oznacza to jednak uprawnienie do tworzenia prawa ograniczającego swobodę sędziowskiej oceny konkretnego przypadku. Ponadto działania władzy ustawodawczej nie mogą ingerować w prawa i wolności obywatelskie, w szczególności w zakresie prawa do sądu – art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Przepis art. 42 § 3 kk jest normą generalną abstrakcyjną. Sankcja wynika z tej normy nie jest jednak względnie oznaczona, a bezwzględnie oznaczona. Oznacza to, że sąd powszechny nie może w sposób swobodny zastosować sankcji tak pod względem jakościowym (wszelkie pojazdy) jak i ilościowym (dożywotnio). Sędzia pełni więc rolę swoistego „automatu” do wymierzania środka karnego –

polegającego zasadniczo na subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod daną normę prawną. Nie jest to zgodne z konstytucyjnym podziałem władzy, o którym mowa w art. 10 ust. 1 Konstytucji oraz z sądowym wymierzaniem sprawiedliwości, o którym mowa w art. 175 ust. 1 Konstytucji. W konsekwencji można więc uznać, iż naruszony zostaje w tym przypadku również art. 45 ust. 1 Konstytucji, który gwarantuje każdemu prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Czy zatem zachowana jest zasada sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy w przypadku sankcji bezwzględnie oznaczonej. Skarżący wyraża głęboką wątpliwość w szczególności w oparciu o dyspozycje art. 53 § 1 kk. Jego sytuacja nie została należycie oceniona w rozumieniu prawa do rzetelnego postępowania sądowego.

- III. Kolejnym wzorcem kontroli - zarzutem konstytucyjnym jest art. 31 ust. 3 Konstytucji - zasada proporcjonalności - który stanowi, że ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. Zaskarżony przepis w niewątpliwy sposób łamie ową zasadę proporcjonalności. Ustawodawca nie rozróżnił bowiem obligatoryjnego wymiaru środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych wobec sprawcy dopuszczającego się czynu karalnego stypizowanego w § 3 po raz pierwszy a sprawcy popełniającego owe przestępstwa po raz drugi i kolejny. Możliwość taką przewiduje jednak w § 4 art. 42 kk. Tym samym regulacja § 3 art. 42 kk prowadzi do niezrozumiałej nierównej oraz zbyt surowej represji wobec sprawcy dopuszczającego się przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji po raz pierwszy. Nie zmienia tego stanu rzeczy wprowadzona klauzula generalna na podstawie której sąd może odstąpić od orzeczenia tego środka gdy dana sprawa stanowi wyjątkowy wypadek uzasadniony szczególnymi okolicznościami (art. 42 § 3 in fine). Zasadą jest, iż wprowadzenie koniecznych ograniczeń musi odbywać się poprzez skorzystanie ze środków jak najmniej uciążliwych dla praw i wolności obywatelskich (tak też wyrok TK z 11.05.1999 r., K 13/98, OTK 1999 nr 4 poz. 74 czy z 26.03.2007 r., K29/06, OTK-A 2007 nr 3 poz. 30). Tak jak w każdym takim przypadku należy przeprowadzić test proporcjonalności. Tym samym należy odpowiedzieć na pytania czy wprowadzająca ograniczenia regulacja prawna ma uzasadnienie w potrzebie ochrony innej wartości konstytucyjnej, spośród wymienionych w art. 31 ust. 3 Konstytucji, czy regulacja ta może doprowadzić do zamierzonego przez ustawodawcę celu; czy jest ona konieczna dla wartości konstytucyjnych które ma chronić oraz czy efekty tej regulacji są proporcjonalne do ciężarów nakładanych na jednostki (tak też TK w wyroku z 29.06.2001 r., K 23/00). Sprawca ukarany karą pozbawienia wolności i środkiem karnym w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych staje w dość zaskakującej sytuacji prawnej. Kara pozbawienia wolności jest ściśle określona. Sprawca po jej odbyciu wraca do społeczności mając możliwość swoistej resocjalizacji. Może być przedterminowo zwolniony, skorzystać z przerw itp. Takiej możliwości, co do zasady nie ma w sytuacji wymierzenia przedmiotowego środka karnego. Oznacza to, iż faktycznie omawiany środek karny stanowi większą represję karną niż bezwzględna kara pozbawienia wolności, co wydaje się

być absurdalne i nieracjonalne. Ponadto w przypadku orzeczenia zakazu z art. 42 § 3 kk, na mocy art. 84 § 2a kk środek karny może zostać jedynie skrócony, a tym samym uznany za wykonany. Warunkiem jest jednak przestrzeganie w okresie jego trwania porządku prawnego i istniejącej wobec sprawcy pozytywnej prognozy kryminologicznej. W końcu środek ten musi być wykonywany wobec skazanego przez minimum 15 lat. O braku proporcji świadczy również fakt, iż środek ten na mocy art. 107 § 6 kk, nie może ulec zatarciu przed jego wykonaniem, darowaniem lub przedawnieniem jego wykonania. Oznacza to, iż sprawca w przypadku orzeczenia dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i braku zgody sądu na skrócenie okresu jego stosowania - co jest bardzo prawdopodobne - skazany nie będzie miał nigdy możliwości skorzystania z jego zatarcia. Sytuacja ta prowadzi do kolejnego naruszenia przepisów konstytucyjnych, a mianowicie normy art. 65 ust. 1 wyrażającego prawo do wolności i wyboru zawodu.

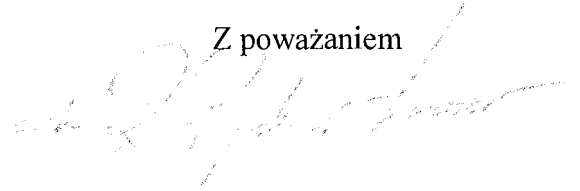
IV. Wzorzec kontroli art. 65 ust. 1 Konstytucji – każdemu zapewnia wolność się wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Wyjątki określa ustawa.

Orzeczenie dożywotniego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych wobec sprawcy dopuszczającego się przestępstw, o których mowa w art. 42 § 3 kk w sposób oczywisty godzi w wolność wykonywania i wyboru zawodu. Zaskarżona regulacja w sposób arbitralny ogranicza wolność dostępu do wykonywania zawodu - we wszelkich rodzajach zatrudnienia z uwagi na zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Oznacza to, iż nie jest to tylko możliwość wykonywania klasycznego zawodu kierowcy ale wielu innych jak np. motorniczy. Przy czym co oczywiste nie chodzi to o swoiste roszczenie o zatrudnienia ale o samą możliwość jego wykonywania (por. wyrok TK z 23.06.1999 r. K 30/98, OTK 1999 nr 5 poz. 101 oraz z 19.03.2001 r., K 32/00. , OTK 2001 nr 3 poz. 50). Wynika to przez sam fakt wydania orzeczenia dożywotniego pozbawienia prawa prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Każdy powinien mieć swobodę co do wyboru i kontynuowania wybranej aktywności zawodowej. Co oczywiste, owa wolność nie ma charakteru absolutnego. Może być ograniczona w kontekście art. 31 ust. 3 Konstytucji. Jednak to ograniczenie musi być proporcjonalne do potrzeby wprowadzenia stosowanego ograniczenia. Środek karny w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych posiada w sobie element karny jak ekonomiczny. W kontekście sprawy skarżącego element ekonomiczny, przez to że jest dożywotni staje się bardziej dolegliwy od karnego, co samo w sobie jest swoistym absurdem. W sytuacji korzystania z prawa jazdy jako waloru możliwości wykonywania zawodu jak i możliwości normalnego funkcjonowania w tak małym ośrodku miejskim, w którym mieszka skarżący, poruszanie się pojazdem mechanicznym jest nieodzowne do normalnego życia, orzeczenie dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych nabiera cech działania o charakterze odwetowym ze strony państwa, a nie prewencyjnym i resocjalizacyjnym. Jest to szczególnie widoczne w przypadku pierwszego skazania za czyny opisane w art. 42 § 3 kk, czyli w sytuacji w której jest jeszcze szansa na resocjalizację sprawcy. Naruszenie owej wolności poprzez nie proporcjonalną represję - ograniczenie wykonywania zawodu i wolności zatrudnienia w sposób oczywisty dotyczy więc skarżącego.

Na zakończenie wskazać należy na podobną sprawę zawisłą przed Trybunałem Konstytucyjnym o sygn. P 3/17 – pytanie prawne Sądu Rejonowego w Chojnicach.

Biorąc powyższe pod rozwagę Trybunału wnoszę o orzeczenie jak w petitum skargi.

Z poważaniem

Załączniki

1. pełnomocnictwo z opłatą
2. wyrok SR w P sygn.
3. wyrok SO w R sygn.
4. cztery odpisy skargi z załącznikami